

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA NIKOLASA EMILIU [*NICHOLAS EMILIOU*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2024. gada 18. aprīlī¹

Lieta C-119/23

Virgilijus Valančius

pret

Lietuvos Respublikos Vyriausybė,

piedaloties

Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija,

Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarija,

Saulius Lukas Kalėda

(*Vilniaus apygardos administracinis teismas* (Viļņas Administratīvā apgabaltiesa, Lietuva) lūgums
sniegt prejudiciālu nolēmumu)

(Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Valsts procedūra Eiropas Savienības Vispārējās tiesas
tiesneša amata kandidāta atlasei – LES 19. panta 2. punkts – LESD 254. pants – Prasība par to,
ka tiesneša neatkarība nav apšaubāma – Tiesu varas neatkarība – Neatkarīgu ekspertu grupa –
Atlases kritēriji – Kandidātu sarindojuma saraksts)

I. Ievads

1. Vispārējās tiesas tiesnešu iecelšanu reglamentē LES 19. panta 2. punkts un LESD 254. pants. Šie noteikumi, kas ir salīdzinoši īsi un līdzīgi formulēti, cita starpā paredz, ka tiesnešus “ieceļ dalībvalstu valdības, savstarpēji vienojoties, pēc apspriešanās ar 255. pantā paredzēto komiteju” un “izraugās no tādu personu vidus, kuru neatkarība nav apšaubāma un kuras atbilst prasībām attiecībā uz tiesnešu augstiem amatiem”.

2. Vai šajos noteikumos izklāstītie principi ir piemērojami valsts procedūrām, kas attiecas uz to kandidātu atlasi, kurus dalībvalstu valdības izvirza Vispārējās tiesas tiesneša amatam? Ja atbilde ir apstiprinoša, vai šajos noteikumos paredzētā *neatkarības* prasība dalībvalstīm paredz īpašus pienākumus attiecībā uz to, kā tām vajadzētu organizēt un veikt šādas procedūras? Konkrētāk, vai Savienības tiesības liedz dalībvalstij, kas ir izveidojusi neatkarīgu ekspertu grupu, lai izvērtētu kandidātus un izveidotu to kandidātu sarakstu, kuri atbilst profesionālās kompetences un neatkarības prasībām, izvēlēties no šī saraksta kandidātu, kas nav saņēmis augstāko novērtējumu?

3. Šie būtībā ir galvenie jautājumi, kas izvirzīti šajā procedūrā.

¹ Oriģinālvaloda – angļu.

II. Atbilstošās tiesību normas

A. Eiropas Savienības tiesības

4. Saskaņā ar 1. pantu Padomes Lēmumā 2010/124/ES (2010. gada 25. februāris) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 255. pantā paredzētās komitejas darbības noteikumiem² (turpmāk tekstā – “255. pantā paredzētā komiteja”) attiecīgie noteikumi ir izklāstīti minētā lēmuma pielikumā. Noteikumu 6.–8. punktā ir paredzēts:

“6. Priekšlikumu nodošana komitejai un lūgums sniegt papildu informāciju

Tiklīdz dalībvalsts valdība ir izvirzījusi kandidātu, Padomes Ģenerālsēkretariāts šo priekšlikumu nosūta komitejas priekšsēdētājam.

Komiteja var lūgt, lai valdība, kas iesniegusi attiecīgo priekšlikumu, tai nosūtītu papildu informāciju vai citas ziņas, ko tā uzskata par vajadzīgām savās apspriedēs.

7. Uzklauššana

Komiteja uzklausa kandidātu slēgtā apspriedē, izņemot gadījumus, kad priekšlikums par iecelšanu amatā attiecas uz tiesneša vai ģenerālvokāta pilnvaru atjaunošanu.

8. Atzinuma pamatojums un iepazīstināšana ar atzinumu

Komiteja sniedz sava atzinuma pamatojumu. Pamatojumā ietver būtiskos apsvērumus, kas ir komitejas atzinuma pamatā.

Komitejas atzinumu nosūta dalībvalstu valdību pārstāvjiem. [..]”

B. Valsts tiesības

5. 1994. gada 19. maija *Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymas* (Lietuvas Republikas Valdības likums)³ 52. panta 3. punktā noteikts:

“Valdība izvirza Eiropas Savienības Tiesas un Eiropas Savienības Vispārējās tiesas [turpmāk tekstā – “Vispārējā tiesa”] tiesnešu kandidātus pēc tam, kad ir saņēmusi Lietuvas Republikas prezidenta piekrišanu un apspriedusies ar Lietuvas parlamentu *Lietuvos Respublikos Seimo statutas* [Lietuvas Republikas Seima statūti] noteiktajā kārtībā”.

6. Ar Lietuvas Republikas tieslietu ministra 2021. gada 9. marta Dekrētu Nr. 1R-65 pieņemtā *Pretendento į Europos Sąjungos bendrojo teismo teisėjus atrankos tvarkos aprašas* ([Vispārējās tiesas] tiesnešu amata kandidātu atlases procedūras apraksts) redakcijā, kas piemērojams strīdam pamatlietā, 2.–4., 13., 15., 19., 21. un 22. punktā noteikts:

“2. Atlases darba grupu [turpmāk tekstā – “darba grupa”] izveido ar Lietuvas Republikas premjerministra rīkojumu. Darba grupā ietilpst septiņas personas. Darba grupu veido Lietuvas Republikas tieslietu ministrs (darba grupas vadītājs) un Lietuvas Republikas parlamenta pārstāvis,

² OV 2010, L 50, 18. lpp.

³ Žin., 1994, Nr. 43-772.

Lietuvas Republikas prezidenta pārstāvis, Tieslietu padomes pārstāvis, *Mykolas Romeris* Universitātes Juridiskās fakultātes pārstāvis, Viļņas Universitātes Juridiskās fakultātes pārstāvis un *Vytautas Magnus* Universitātes Juridiskās fakultātes pārstāvis. Par darba grupas sekretāru ieceļ Lietuvas Republikas Tieslietu ministrijas ierēdni.

3. Darba grupa, ņemot vērā sešus [Vispārējās tiesas] tiesneša amata kandidātu atlases kritērijus, kas noteikti Līgumos, uz kuru pamata ir dibināta Savienība, un ir precizēti [255. pantā paredzētās komitejas] Sestajā darbības pārskata ziņojumā [..], informē sabiedrību par atlases procedūras uzsākšanu, Tieslietu ministrijas interneta vietnē publicējot paziņojumu, un aicina personas, kas atbilst konkrētajiem atlases kritērijiem, iesniegt pieteikumu dalībai atlases procedūrā [..].

4. Darba grupa nosaka vismaz 10 darba dienu termiņu, kurā kandidātiem jāiesniedz pieteikumi Tieslietu ministrijai, lai piedalītos atlases procedūrā. [..]

[..]

13. Atlases procesā, pamatojoties uz kandidātu iesniegtajiem dokumentiem, novērtē, vai kandidāti atbilst apraksta 3. punktā noteiktajiem kritērijiem, un veic atlases interviju. [..]

[..]

15. Atlases posmā kandidātus vērtē, pamatojoties uz sešiem kritērijiem, kas izklāstīti apraksta 3. punktā: juridiskās spējas, profesionālā pieredze, piemērotība tiesneša amatam, valodu zināšanas, spēja strādāt komandā starptautiskā vidē, kurā pārstāvētas vairākas juridiskās tradīcijas, kā arī neatkarības, objektivitātes, godprātības un integritātes garantijas.

[..]

19. Atlases procesa beigās katrs darba grupas loceklis piešķir kandidātam atzīmi no 1 līdz 10 punktiem. Zemākā atzīme ir 1 punkts, bet augstākā – 10 punkti. Darba grupas locekļu piešķirtās individuālās atzīmes tiek saskaitītas kopā. Pēc iegūtajiem rezultātiem izveidoto novērtējumu atspoguļo sarakstā. Sarakstā neatkarīgi no iegūto baļļu skaita jāiekļauj visi kandidāti, kuri pēc darba grupas ieskatiem atbilst [Vispārējās tiesas] tiesneša atlases kritērijiem.

[..]

21. Atlases procedūras beigās darba grupas vadītājs iesniedz Lietuvas valdībai tiesību akta projektu par visaugstāk novērtētā kandidāta iecelšanu [Vispārējās tiesas] tiesneša amatā, pievienojot darba grupas sanāksmes protokolu ar pielikumu (darba grupas izveidoto sarindojuma sarakstu, kurā norādīta kandidātu iegūto punktu summa) un visaugstāk novērtētā kandidāta *curriculum vitae*.

22. Šis ir ieteikums attiecībā uz visaugstāk novērtēto [Vispārējās tiesas] tiesneša amata kandidātu, un tas ir paredzēts Lietuvas valdībai, kas saskaņā ar Valdības likuma 52. panta 3. punktu izvirza kandidātu [Vispārējās tiesas] tiesneša amatam.”

III. Fakti, tiesvedība pamatlietā un prejudiciālie jautājumi

A. Izskatāmā atlases procedūra

7. *Virgilijus Valančius*, prasītājs pamatlietā (turpmāk tekstā – “prasītājs”), tika iecelts Vispārējās tiesas tiesneša amatā 2016. gada 13. aprīlī, un viņa kandidatūru bija izvirzījusi Lietuvas valdība. Prasītāja pilnvaru termiņš beidzās 2019. gada 31. augustā, bet viņš pēc šā datuma turpināja pildīt Vispārējās tiesas tiesneša amata pienākumus pamatojoties uz Eiropas Savienības Tiesas statūtu (turpmāk tekstā – “statūti”) 5. pantu⁴.

8. Ar 2019. gada 31. jūlija lēmumu Lietuvas valdība lūdza Lietuvas Republikas prezidentam un Lietuvas parlamentam sniegt piekrišanu *V. Valančius* kandidatūras izvirzīšanai nākamajam pilnvaru termiņam. Tā kā šī kandidatūra netika izvirzīta, jo trīs iesaistītie valsts institūti nespēja panākt vienprātību, 2021. gada martā tika publicēts uzaicinājums iesniegt kandidatūras, lai izraudzītos kandidātu Vispārējās tiesas tiesneša amatam. Tajā pašā laikā ar premjerministra dekrētu tika izveidota darba grupa, un ar tieslietu ministra rīkojumu tika apstiprināti atlases procedūras noteikumi.

9. Darba grupa 2021. gada 10. maijā novērtēja iespējamus kandidātus, vienojoties par sarakstu, ko veido astoņas personas, kuras tika atzītas par atbilstošām tiesnešu atlases kritērijiem, sarindojot tās dilstošā secībā pēc iegūto atzīmju summas (turpmāk tekstā – “novērtējumu saraksts”). Prasītājs novērtējumu sarakstā tika atzīts par vispiemērotāko kandidātu.

10. Tieslietu ministrija 2021. gada 11. maijā izvirzīja prasītāja kandidatūru Lietuvas valdībai.

11. Lietuvas valdība 2022. gada 6. aprīlī ierosināja Lietuvas Republikas prezidentam un Lietuvas parlamentam apstiprināt novērtējumu sarakstā otrajā vietā ierindotās esošās personas kandidatūru. Lietuvas valdība ar 2022. gada 4. maija lēmumu, ņemot vērā Lietuvas Republikas prezidenta un Lietuvas parlamenta pausto piekrišanu, izvirzīja minētās personas kandidatūru Vispārējās tiesas tiesneša amatam (turpmāk tekstā – “pirmais lēmums par iecelšanu amatā”).

12. 255. pantā paredzētā komiteja 2022. gada 5. jūlijā pieņēma šim kandidātam nelabvēlīgu atzinumu.

13. Lietuvas Republikas valdība 2022. gada 14. septembrī lūdza Lietuvas Republikas prezidentu un parlamentu apstiprināt novērtējumu sarakstā trešajā vietā ierindotā *Saulius Lukas Kalėda* kandidatūras izvirzīšanu Vispārējās tiesas tiesneša amatam. Pēc abu institūtu apstiprinājuma saņemšanas Lietuvas valdība nolēma izvirzīt šīs personas kandidatūru (turpmāk tekstā – “otrais lēmums par iecelšanu amatā”)⁵.

14. Pēc tam, kad 255. pantā paredzētā komiteja bija sniegusi labvēlīgu atzinumu, dalībvalstu valdību pārstāvji 2023. gada 15. septembrī *S. L. Kalėda* iecēla par Vispārējās tiesas tiesnesi, un viņš deva zvērestu Vispārējās tiesas 2023. gada 27. septembra sēdē, kad beidzās prasītāja kā Vispārējās tiesas tiesneša pilnvaru termiņš.

⁴ Saskaņā ar šo normu “tiesnesis turpina pildīt amata pienākumus, kamēr pēctecis viņu nomaina, izņemot gadījumus, uz kuriem attiecas 6. pants”.

⁵ Turpmāk tekstā abi lēmumi par iecelšanu amatā kopā tiks dēvēti par “apstrīdētajiem lēmumiem”.

B. Pamatlieta un tiesvedība Tiesā

15. Prasītājs 2022. gada 18. maijā iesniedza prasību *Vilniaus apygardos administracinis teismas* (Viļņas Administratīvā apgabaltiesa, Lietuva) par pirmā lēmuma par iecelšanu amatā atcelšanu, it īpaši prasot, lai Lietuvas valdībai tiktu uzdots atsākt apspriežu procedūras un Vispārējās tiesas tiesneša amata kandidāta izvirzīšanu saskaņā ar tiesību aktos paredzētajām procedūrām, iesniedzot apspriešanai un izvirzīšanai tā kandidāta vārdu, kurš darba grupas sarakstā saņēmis visaugstāko novērtējumu. Šajā saistībā prasītājs apgalvoja, ka, istenojot valsts procedūru Vispārējās tiesas tiesneša amata kandidāta atlasei (turpmāk tekstā – “attiecīgā valsts procedūra”), tika pārkāpti principi, kas izriet no LES 19. panta 2. punkta trešās daļas un LESD 254. panta otrās daļas. Pēc tam prasītājs paplašināja savas prasības tvērumu, lai iekļautu arī otro lēmumu par iecelšanu amatā⁶.

16. *Vilniaus apygardos administracinis teismas* (Viļņas Administratīvā apgabaltiesa), kurai radās šaubas par iepriekš minēto ES tiesību normu pienācīgu interpretāciju, nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- “1) Vai [LESD] 254. pantā – skatot to kopsakarā ar [LES] 19. panta 2. punktu – kurā ir noteikts, ka [Vispārējās tiesas] locekļus izraugās no tādu personu vidus, “kuru neatkarība nav apšaubāma un kuras atbilst prasībām attiecībā uz tiesnešu augstiem amatiem”, ir paredzēts, ka [Vispārējās tiesas] tiesneša amata kandidāts Eiropas Savienības dalībvalstī ir jāizvēlas, pamatojoties vienīgi uz kandidāta profesionālajām spējām?
- 2) Vai šajā lietā aplūkotā valsts prakse – saskaņā ar kuru, lai nodrošinātu konkrēta kandidāta atlases pārskatāmību, dalībvalsts valdība, kuras pienākums ir izvirzīt [Vispārējās tiesas] tiesneša amata kandidātu, izveido neatkarīgu ekspertu grupu kandidātu izvērtēšanai, kura pēc visu kandidātu iztaujāšanas izveido kandidātu sarindojuma sarakstu, pamatojoties uz iepriekš noteiktiem skaidriem un objektīviem atlases kritērijiem, un saskaņā ar iepriekš paziņotiem nosacījumiem izvirza valdības apstiprinājuma saņemšanai kandidātu, kurš, pamatojoties uz viņa/viņas profesionālajām spējām un kompetenci, ir saņēmis visaugstāko novērtējumu, tomēr valdība piedāvā par Eiropas Savienības tiesnesi iecelt citu kandidātu, nevis to, kurš sarakstā ierindots pirmajā vietā – atbilst prasībai par to, ka tiesneša neatkarība nav apšaubāma, un citām prasībām tiesneša amata ieņemšanai, kas noteiktas [LESD] 254. pantā, skatot to kopsakarā ar [LES] 19. panta 2. punktu, ņemot vērā, ka tiesnesis, kurš, iespējams, ir iecelts nelikumīgi, var ietekmēt [Vispārējās tiesas] nolēmumus?”

17. Ar Tiesas priekšsēdētāja 2023. gada 26. septembra lēmumu iesniedzējtiesai tika nosūtīts lūgums sniegt informāciju, kurā tai tika lūgts norādīt, vai apstāklim, ka *S. L. Kalēda* ar dalībvalstu valdību pārstāvju 2023. gada 15. septembra lēmumu ir iecelts par Vispārējās tiesas tiesnesi, ir kāda saistība ar pamatlietas priekšmetu, un, ja tā, vai iesniedzējtiesa vēlas saglabāt savu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu. Iesniedzējtiesa 2023. gada 10. oktobra vēstulē norādīja, ka minētā iecelšana nav saistīta ar pamatlietas priekšmetu un ka tiesa vēlas saglabāt savu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

18. Rakstveida apsvērumus šajā lietā iesniedza prasītājs, Čehijas, Lietuvas, Ungārijas, Nīderlandes, Polijas, un Zviedrijas valdības, kā arī Eiropas Komisija. Prasītājs, Čehijas valdība, Īrija, Lietuvas un Polijas valdības un Komisija sniedza arī mutvārdu paskaidrojumus tiesas sēdē, kas notika 2024. gada 16. janvārī.

⁶ Šādu apgalvojumu iesniedzējs izteica šīs lietas izskatīšanas laikā, un Lietuvas valdība to neapstrīdēja.

IV. Juridiskā analīze

19. Ar saviem diviem jautājumiem, kurus var aplūkot kopā, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai LES 19. panta 2. punkts un LESD 254. pants nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu vai praksi, saskaņā ar kuru dalībvalsts valdība, kas ir izveidojusi neatkarīgu ekspertu grupu, lai izvērtētu Vispārējās tiesas tiesneša amatam izvirzāmos kandidātus un izveidotu to kandidātu novērtējumu sarakstu, kuri atbilst Līgumos noteiktajām profesionālās kompetences un neatkarības prasībām, var no šā saraksta izvēlēties citu kandidātu, nevis kandidātu, kurš ir saņēmis augstāko novērtējumu.

20. Pirms šā jautājuma būtības izvērtēšanas es izskatīšu dažus prejudiciāla rakstura procesuālus jautājumus.

A. Procesuālie jautājumi: Tiesas kompetence, lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamība un nepieciešamība atbildēt

21. Dažu dalībvalstu valdības, kas ir iesniegušas apsvērumus, ir izvirzījušas vairākus argumentus, apstrīdot Tiesas kompetenci un/vai lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību, un/vai to, ka Tiesai ir jāatbild uz iesniedzējtiesas uzdotajiem jautājumiem. Lai arī šie dalībnieki savus argumentus minētajos trīs jautājumos zināmā mērā ir apvienojuši, es tomēr tos izskatīšu atsevišķi.

1. Par kompetenci

22. Pirmkārt, dažas valdības uzskatīja, ka atbildēt uz uzdotajiem jautājumiem *nav* Tiesas kompetencē. Pēc to domām, tā kā procedūru, saskaņā ar kuru valdība izvirza kandidātu, reglamentē tikai valsts tiesību akti, Savienības tiesību normas, kuru interpretācija tiek lūgta, nav piemērojamas pamatlietā. Dažas valdības norāda arī uz to, ka procedūra iecelšanai Vispārējās tiesas tiesneša amatā ir sarežģīta, jo tā noslēdzas ar dalībvalstu valdību pārstāvju kopīgi pieņemtu lēmumu, kura likumību Tiesa nepārbauda. Tās apgalvo, ka, *a fortiori*, Tiesas kompetencē nevar būt lemt par šīs sarežģītās procedūras valsts posma likumību.

23. Šajā ziņā es vispirms vēlos atgādināt, ka uzdotie jautājumi attiecas uz LES 19. panta 2. punkta un LESD 254. panta tvērumu, proti, uz jautājumu, kas ir saistīts ar šo Savienības primāro tiesību normu interpretāciju un kā tāds pilnībā ietilpst Tiesas kompetencē atbilstīgi LESD 267. pantam⁷.

24. Turklāt vēlos atgādināt, ka saskaņā ar iedibināto judikatūru, lai gan tiesu sistēmas organizēšana dalībvalstīs ir to kompetencē, dalībvalstīm, īstenojot šo kompetenci, ir jāievēro no Savienības tiesībām izrietošie pienākumi. Tas tā var būt it īpaši attiecībā uz valsts tiesību normām, kas attiecas uz lēmumu pieņemšanu par tiesnešu iecelšanu amatā, un attiecīgā gadījumā – uz normām, kas attiecas uz šādu iecelšanas procedūru pārskatīšanu tiesā⁸. Man šķiet, ka šādam principam *a fortiori* ir jābūt piemērojamam attiecībā uz valsts tiesību normām, kas attiecas uz tādu lēmumu pieņemšanu, kuri, kā vēlāk tiks paskaidrots, ir daļa no Eiropas Savienības Tiesas locekļu iecelšanas procesa.

⁷ Līdzīgi skat. spriedumu, 2021. gada 6. oktobris, W. Ž. (Augstākās tiesas Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana) (C-487/19, EU:C:2021:798, 76. punkts un tajā minētā judikatūra).

⁸ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2024. gada 9. janvāris, G. u.c. (Vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešu iecelšana Polijā) (C-181/21 un C-269/21, EU:C:2024:1, 57. punkts un tajā minētā judikatūra).

25. Turklāt es neesmu pārliecināts, ka ir iespējama analogija starp šo lietu un lietām, kurās Tiesa atzina, ka saskaņā ar LESD 263. pantu tai nav kompetences pārbaudīt to aktu spēkā esamību, kurus pieņēmuši dalībvalstu valdību pārstāvji, rīkojoties nevis kā Padomes locekļi, bet kā savu valdību pārstāvji un tādējādi kopīgi īstenojot dalībvalstu pilnvaras, kā tas ir gadījumā, kad tiek lemts par Eiropas Savienības Tiesas locekļu iecelšanu⁹.

26. Apstrīdētie lēmumi nav starpvaldību akti, bet gan akti, ko Lietuvas iestādes pieņēmušas, pamatojoties uz valsts tiesību aktiem. Kā apgalvo dažas valdības, minētos aktus var uzskatīt par provizoriskiem tādā nozīmē, ka tie ir paredzēti kā sarežģītas procedūras posms, kuras noslēgumā tiek pieņemts starpvaldību nolēmums. Tomēr nemainīgs ir tas, ka, ja apstrīdētie lēmumi, kas nepārprotami rada zināmas tiesiskās sekas, saskaņā ar valsts tiesībām var tikt pakļauti tiesas kontrolei, Tiesas kompetences trūkums attiecībā uz citu, atšķirīgu aktu (dalībvalstu valdību pārstāvju pieņemto lēmumu par iecelšanu amatā) ir acīmredzami nebūtisks, lai noteiktu Tiesas spēju (drīzāk pienākumu) atbildēt uz jautājumiem, kas tai uzdoti saskaņā ar LESD 267. pantu, ja tie attiecas uz Savienības tiesību normu interpretāciju.

2. Par pieņemamību

27. Otrkārt, dažas valdības apgalvoja, ka uzdotie jautājumi ir *nepieņemami*, jo atbilde uz šiem jautājumiem nav vajadzīga, lai atrisinātu iesniedzējtiesā izskatāmo strīdu. Sai nostājai ir divi iemesli: (i) iesniedzējtiesas kompetencē neesot apmierināt prasītāja pieprasīto tiesību aizsardzības līdzekli (valdībai adresētu aizliegumu), jo tas būtu saistīts ar valdības prerogatīvu īstenošanu ārpolitikas jautājumos; un (ii) šie jautājumi esot hipotētiski, ciktāl attiecīgā valsts procedūra – pat pieņemot, ka attiecīgās Savienību tiesību normas būtu piemērojamas – jebkurā gadījumā ir veikta saskaņā ar šīm normām.

28. Jāatgādina, ka no pastāvīgās judikatūras izriet, ka tikai valsts tiesa, kura iztiesā prāvu un kurai jāuzņemas atbildība par pieņemamo tiesas nolēmumu, ir tā, kas, ņemot vērā lietas īpatnības, var noteikt, cik lielā mērā tiesai sprieduma pieņemšanai ir vajadzīgs prejudiciālais nolēmums un cik atbilstoši ir Tiesai uzdotie jautājumi. Tādējādi Tiesai principā ir jāsniedz nolēmums, ja uzdotie jautājumi attiecas uz kādas Savienības tiesību normas interpretāciju. No minētā izriet, ka uz jautājumiem par Savienības tiesību interpretāciju attiecas atbilstības prezumpcija. Tādējādi Tiesa var atteikties lemt par valsts tiesas iesniegtu prejudiciālu jautājumu tikai tad, ja ir acīmredzams, ka lūgtajai Savienības tiesību interpretācijai nav nekādas saistības ar pamatlietas faktiskajiem apstākļiem vai tās priekšmetu, ja izvirzītā problēma ir hipotētiska vai arī ja Tiesai nav zināmi faktiskie vai tiesiskie apstākļi, kas ir vajadzīgi, lai sniegtu noderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem¹⁰.

⁹ Skat. it īpaši 2021. gada 16. jūnija rīkojumu, *Sharpston*/Padome un dalībvalstu valdību pārstāvji (C-685/20 P, EU:C:2021:485, 46. un 47. punkts un tajos minētā judikatūra).

¹⁰ Skat. it īpaši spriedumu, 2019. gada 19. novembris, A. K. u.c. (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas neatkarība) (C-585/18, C-624/18 un C-625/18, EU:C:2019:982, 97. un 98. punkts un tajos minētā judikatūra).

29. Es nesaskatu nevienu elementu, kas varētu atspēkot šo prezumpciju izskatāmajā lietā. Faktiski pastāv īsts strīds, kas tiek izskatīts iesniedzējtiesā, prasītājam atsaucoties uz Savienības tiesību normām, kuru interpretācija ir uzdoto jautājumu priekšmets¹¹. Tas, vai minētajā strīdā faktiski ir piemērojami Savienības noteikumi un, ja ir, vai tie ir ievēroti, ir jautājumi, kas attiecas uz uzdoto jautājumu būtību un attiecīgi nevar ietekmēt šo jautājumu pieņemamību¹².

30. Tāpat es neuzskatu, ka arguments, kas balstīts uz to, ka iesniedzējtiesa neesot bijusi tiesīga pārskatīt apstrīdētos lēmumus vai piešķirt prasītājam viņa prasīto tiesību aizsardzības līdzekli, būtu pārliecinošāks. Ir vispāratzīts, ka atbildes uz valsts tiesas uzdotajiem jautājumiem par Savienības tiesību interpretāciju ir jāsniedz, ievērojot atbilstošos faktus un tiesisko regulējumu, par kuru noteikšanu atbildīga iesniedzējtiesas un kuru pareizība Tiesai nav jāpārbauda¹³. Vai iesniedzējtiesā izskatāmais pieteikums ir pieņemams un vai nolēmums par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu ir pieņemts saskaņā ar attiecīgajiem valsts tiesvedības noteikumiem – tie ir jautājumi, kas ir ārpus LESD 267. pantā noteiktā Tiesas kompetences tvēruma¹⁴.

31. Līdzīgā kārtā tas, vai kompetentās valsts iestādes attiecīgajā valsts procedūrā ir pareizi piemērojušas principus, kas izriet no attiecīgajām Savienības tiesību normām, arī šajā gadījumā ir jautājums, kas Tiesai nav jāvērtē. Šajā tiesvedībā ir pietiekami norādīt, ka pamatlietas puses nav vienisprātis šajā jautājumā un ka iesniedzējtiesa ir lūgusi Tiesas palīdzību, lai pieņemtu nolēmumu šajā jautājumā. Ar to pietiek, lai lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atzītu par pieņemamu. Prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā Tiesas uzdevums ir precizēt attiecīgo Savienības tiesību normu pareizu interpretāciju, bet iesniedzējtiesas uzdevums ir piemērot šīs interpretētās normas konkrētajiem lietas apstākļiem¹⁵, paredzot visas attiecīgās sekas, kas izriet no to iespējamā pārkāpuma¹⁶.

3. Par vajadzību atbildēt

32. Treškārt, dažas valdības apgalvo, ka, tā kā *S. L. Kalēda* pa šo laiku ir stājies amatā, pamatlīta ir *zaudējusi savu priekšmetu*, no kā izriet, ka nav vajadzības atbildēt uz uzdotajiem jautājumiem. Tās uzskata, ka, pat ja ar attiecīgo valsts procedūru būtu pārkāptas prasītāja tiesības (*quod non*), viņa prasību par tiesību aizsardzības līdzekli vairs nevarētu apmierināt: iesniedzējtiesas nolēmums neietekmētu dalībvalstu valdību pārstāvju lēmuma iecelt *S. L. Kalēda* par Vispārējās tiesas tiesnesi spēkā esamību.

¹¹ Šajā saistībā man nebūtu jāuzsver, ka it īpaši no LES 19. panta un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 47. panta izrietošajai prasībai par tiesu neatkarību ir tieša iedarbība, kas nozīmē, ka prasītājam principā ir tiesības uz to atsaukties, lai apšaubītu apstrīdēto lēmumu tiesiskumu. Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 5. jūnijs, Komisija/Polija (Tiesnešu neatkarība un privātā dzīve) (C-204/21, EU:C:2023:442, 78. punkts un tajā minētā judikatūra).

¹² Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 6. oktobris, *W. Ž.* (Augstākās tiesas Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana) (C-487/19, EU:C:2021:798, 90. punkts un tajā minētā judikatūra).

¹³ Skat. it īpaši spriedumu, 2023. gada 14. septembris, *Volkswagen Group Italia* un *Volkswagen Aktiengesellschaft* (C-27/22, EU:C:2023:663, 40. punkts un tajā minētā judikatūra).

¹⁴ Skat., piemēram, spriedumu, 2021. gada 6. oktobris, *W. Ž.* (Augstākās tiesas Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana) (C-487/19, EU:C:2021:798, 96. un 98. punkts).

¹⁵ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 6. oktobris, *Consorzio Italian Management* un *Catania Multiservizi* (C-561/19, EU:C:2021:799, 30. punkts un tajā minētā judikatūra).

¹⁶ Šajā nozīmē skat. ģenerāladvokāta M. Bobeka [*M. Bobek*] secinājumus apvienotajās lietās *Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim* u.c. (no C-748/19 līdz C-754/19, EU:C:2021:403, 90. un 91. punkts un tajos minētā judikatūra).

33. Šajā ziņā ir jāatgādina, ka prejudiciālā nolēmuma tiesvedība cita starpā paredz, ka valsts tiesā tiek izskatīta lieta, kurā minētajai tiesai ir jāpieņem lēmums, iespējams, ņemot vērā prejudiciālo nolēmumu¹⁷.

34. Konkrētajā lietā es piekritu šīm valdībām, ka, pat ja iesniedzējtiesa atceltu apstrīdētos lēmumus, tas tieši neietekmētu dalībvalstu valdību pārstāvju lēmuma iecelt *S. L. Kalēda* par Vispārējās tiesas tiesnesi spēkā esamību. Šajā saistībā es gribētu pastarpināti piebilst, ka puses, šķiet, ir vienisprātis par to, ka *S. L. Kalēda* atbilst Līgumos noteiktajām prasībām. Tāpat man šķiet, ka prasītāja lūgums iesniedzējtiesai atsākt Vispārējās tiesas tiesneša amata kandidāta atlases procedūru jau ir zaudējis savu jēgu, jo amats, par kuru tika rīkota šī procedūra, vairs nav pieejams.

35. Šajā saistībā pilnīguma labad būtu vērts piebilst, ka galīgā pārbaude par to, vai konkrētais kandidāts atbilst Līgumos noteiktajām kompetences un neatkarības prasībām, ir dalībvalstu valdību pārstāvju kompetencē, un šo novērtējumu nevar pakļaut Savienības tiesu vai valstu tiesu kontrolei. Pēc iecelšanas amatā Eiropas Savienības Tiesas locekli nevar automātiski atbrīvot no amata sakarā ar kādu kļūdu (iespējamu vai faktiski), kas pieļauta atlases procedūrā valsts līmenī. Tas būtu pretrunā tiesnešu neatceļamības principam¹⁸.

36. Tomēr tas nenozīmē, ka iecelšanas procesā pieļautās kļūdas nevar labot. Statūtu 6. pantā ir noteikts, ka “tiesnesi var atlaist no amata vai atņemt viņam tiesības uz pensiju vai citām priekšrocībām tikai tad, ja pēc vienprātīga Tiesas tiesnešu un ģenerālvokātu atzinuma tiesnesis vairs neatbilst vajadzīgajiem nosacījumiem vai nepilda amata pienākumus. [...] Ja attiecīgais tiesnesis ir Vispārējās tiesas vai specializētās tiesas loceklis, Tiesa lemj pēc apspriešanās ar attiecīgo tiesu. [...]”¹⁹

37. No šā noteikuma izriet, ka gadījumā, ja pēc tiesneša iecelšanas amatā atklātos kāds elements, kas varētu radīt šaubas par to, vai dalībvalstu valdību pārstāvju novērtējums ir veikts, pamatojoties uz pilnīgu, pareizu un patiesu informāciju, Tiesa varētu šo jautājumu izmeklēt un vajadzības gadījumā lemt par Statūtu 6. pantā paredzētās procedūras uzsākšanu. Tas var notikt, piemēram, ja kandidāts ir apzināti sniedzis maldinošu informāciju un/vai viltotus dokumentus kompetentajām valsts iestādēm vai 255. pantā paredzētajai komitejai²⁰.

38. Svarīgi ir arī atzīmēt, ka Tiesas prerogatīvu pēc iecelšanas rūpīgi pārbaudīt šādus jautājumus nosaka pienākums, nevis plaša rīcības brīvība. Kā Tiesa ir konsekventi norādījusi, tostarp lietā *Simpson* (lieta, kas attiecās uz kļūdu toreizējās Eiropas Savienības Civildienesta tiesas tiesneša iecelšanas procesā), no Hartas 47. pantā ietvertajām pamattiesībām uz lietas izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā, tiesību aktos noteiktā tiesā, izriet, ka “ikvienai tiesai ir pienākums pārbaudīt, vai, ņemot vērā lietas iztiesāšanas sastāvu, tā ir uzskatāma par šādu tiesu, ja par šo jautājumu tiek izteiktas būtiskas šaubas. Šādas pārbaudes nepieciešamība ir saistīta ar paļāvības,

¹⁷ Skat. it īpaši spriedumu, 2023. gada 2. februāris, *Towarzystwo Ubezpieczeń Z* (Maldinoši tipveida dzīvības apdrošināšanas līgumi) (C-208/21, EU:C:2023:64, 41. punkts un tajā minētā judikatūra).

¹⁸ Attiecībā uz šā principa nozīmi un pieļaujamo izņēmumu apjomu skat. it īpaši spriedumu, 2021. gada 6. oktobris, *W. Ż.* (Augstākās tiesas Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana) (C-487/19, EU:C:2021:798, 112. punkts un tajā minētā judikatūra), un ģenerālvokāta M. Bobeka secinājumus lietā *Getin Noble Bank* (C-132/20, EU:C:2021:557, 156.–161. punkts).

¹⁹ Skat. arī Tiesas Reglamenta (turpmāk tekstā – “Tiesas Reglaments”) 6. pantu un Vispārējās tiesas Reglamenta (turpmāk tekstā – “Vispārējās tiesas Reglaments”) 7. pantu.

²⁰ Šajā ziņā skatīt 255. pantā paredzētās komitejas darbības noteikumu 6. un 7. punktu (minēti iepriekš šo secinājumu 4. punktā).

kāda demokrātiskā sabiedrībā ir jānodrošina tiesām, radīšanu tiesu sistēmai pakļautajām personām. Šajā nozīmē šāda pārbaude ir būtiska procesuāla prasība, kuras ievērošana ir absolūta un kura ir jāpārbauda pēc savas ierosmes”²¹.

39. Neraugoties uz iepriekš minēto, man nešķiet nepārprotami, ka attiecīgais strīds būtu zaudējis savu priekšmetu. Patiesi, kad Tiesa uzdeva attiecīgo jautājumu, iesniedzējtiesa norādīja, ka pamatlietas izskatīšana vēl nav pabeigta un ka tā uzskata, ka nav vajadzības atsaukt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu saskaņā ar LESD 267. pantu, jo atbilde uz šiem jautājumiem joprojām ir nepieciešama, lai izspriestu šo strīdu²². Turklāt tiesas sēdē prasītājs norādīja – un Lietuvas valdība tam neiebilda –, ka, atsākot tiesvedību pēc tam, kad saskaņā ar LESD 267. pantu iesniedzējtiesa to ir apturējusi, viņš varētu grozīt prasījumus, piemēram, lūdzot pasludināt deklaratīvu spriedumu, kas varētu sniegt viņam gandarījumu kā atlīdzinājumu, vai prasot atlīdzināt zaudējumus naudā.

40. Tādējādi, ņemot vērā gan iesniedzējtiesas, gan pamatlietas pušu sniegto informāciju, es uzskatu, ka atbilde uz uzdotajiem jautājumiem joprojām ir vajadzīga iesniedzējtiesai, lai tā varētu atrisināt izskatāmo strīdu.

B. Par lietas būtību

41. Vispārējās tiesas tiesnešu iecelšanas procedūru un prasības reglamentē LES 19. panta 2. punkts un LESD 254. pants. Šie noteikumi ar līdzīgu formulējumu nosaka, ka Vispārējās tiesas tiesnešus jo īpaši: (i) “izraugās no tādu personu vidus, kuru neatkarība nav apšaubāma un kuras atbilst prasībām attiecībā uz tiesnešu augstiem amatiem” un (ii) “amatā ieceļ dalībvalstu valdības, savstarpēji vienojoties, pēc apspriešanās ar 255. pantā paredzēto komiteju”.

42. Pirmais jautājums, kas ir izskatāmās lietas pamatā, ir par to, vai šajos noteikumos paredzētā prasība, ka Vispārējās tiesas tiesneši ir jāizvēlas no personām, *par kuru neatkarību nav šaubu* (turpmāk tekstā – “neatkarības prasība”), rada dalībvalstīm kādu pienākumu attiecībā uz procedūru, kādā tiek izraudzīti kandidāti, kas tiek izvirzīti šādiem amatiem.

43. Vairums valdību, kas iesniedza apsvērumus, šajā ziņā pauda noraidošu viedokli. Tās uzsver, ka LES 19. panta 2. punkts un LESD 254. pants attiecas uz procedūru, saskaņā ar kuru kandidāti tiek iecelti par tiesnešiem, proti, procedūru, kas tiek īstenota *pēc tam*, kad dalībvalsts ir izvirzījusi kandidātu. Turpretī šajos noteikumos nav ietverts neviens īpašs noteikums par to, kā dalībvalstīm būtu jāizraugās kandidāti. Attiecīgi minētās valdības apgalvo, ka kandidātu atlases procedūra ir dalībvalstu ekskluzīvā kompetencē, kurām šajā ziņā ir neierobežota rīcības brīvība.

44. Nākamajās lappusēs es paskaidrošu, kāpēc es nepiekrītu šādam viedoklim. Tomēr, pirms pievērsties šiem argumentiem, ir jāsniedz dažas sākotnējas piezīmes par jēdzienu “tiesu varas neatkarība” un par to, ko tas nozīmē tādos apstākļos kā pamatlietā aplūkoti.

²¹ Spriedums, 2020. gada 26. marts, *Review Simpson/Padome un HG/Komisija* (C-542/18 RX-II un C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, 57. punkts). Skat. arī neseno spriedumu, 2023. gada 5. jūnijs, *Komisija/Polija* (Tiesnešu neatkarība un privātā dzīve) (C-204/21, EU:C:2023:442, 276. punkts un tajā minētā judikatūra).

²² Skat. šo secinājumu 17. punktu.

1. Viens no tiesu varas neatkarības jēdzieniem

45. Tiesa ir pastāvīgi norādījusi, ka LES 19. pantā ir konkretizēta LES 2. pantā apstiprinātā tiesiskuma vērtība²³, uzticot pienākumu tiesas kontroli Savienības tiesību sistēmā nodrošināt Eiropas Savienības Tiesai un valstu tiesām²⁴. Tiesa ir norādījusi, ka tiesības uz efektīvu lietas izskatīšanu neatkarīgā tiesā, kas tagad ir nostiprinātas Hartas 47. pantā, ir daļa no “tiesiskuma būtības”²⁵. Tiesa ir arī atzinusi, ka neatkarības garantija, kurai ir divi aspekti – neatkarība *stricto sensu* un objektivitāte²⁶ – ir nesaraujami saistīta ar tiesas spriešanas uzdevumu un tādējādi ir vajadzīga gan Savienības līmenī (attiecībā uz Eiropas Savienības Tiesas locekļiem), gan dalībvalstu līmenī (attiecībā uz valstu tiesu locekļiem, kuri var lemt par jautājumiem, kas saistīti ar Savienības tiesību piemērošanu vai interpretāciju)²⁷.

46. Turklāt Tiesa ir paskaidrojusi, ka neatkarības garantijas priekšnoteikums ir tādu tiesību normu pastāvēšana, kas reglamentē tiesvedību un kas kļiedē jebkādas tiesību subjektu pamatotas šaubas par tiesu iestādes ārēju neietekmējamību un tās neitralitāti attiecībā uz pretnostatītajām interesēm²⁸.

47. Konkrētāk, no pastāvīgās judikatūras izriet, ka jābūt diviem noteikumu kopumiem. Viena noteikumu kopuma, ko varētu uzskatīt par *ex ante* noteikumiem, mērķis ir nodrošināt, ka par tiesnešiem var iecelt tikai tādas personas, kas ir un šķiet neatkarīgas. Šie noteikumi ietver materiālos nosacījumus un procesuālos noteikumus, kas reglamentē lēmumu par iecelšanu pieņemšanu²⁹. Otra noteikumu kopuma, ko varētu uzskatīt par *ex post* noteikumiem, mērķis ir nodrošināt, lai ieceltie tiesneši veiktu tiesnešu funkcijas tā, lai nerastos objektīvi pamatotas šaubas par viņu neatkarību. Šie noteikumi ietver arī tādus noteikumus, kas nosaka tiesas locekļu pašatstatīšanas, noraidīšanas un atsaukšanas pamatus³⁰, kā arī citus tiesnešu darbības aspektus³¹.

²³ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 5. jūnijs, Komisija/Polija (Tiesnešu neatkarība un privātā dzīve) (C-204/21, EU:C:2023:442, 69. punkts un tajā minētā judikatūra).

²⁴ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 27. februāris, *Associação Sindical dos Juizes Portugueses* (C-64/16, EU:C:2018:117, 32. punkts un tajā minētā judikatūra).

²⁵ Turpat, 36. punkts un tajā minētā judikatūra.

²⁶ Skat. it īpaši spriedumu, 2019. gada 19. novembris, A. K. u.c. (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas neatkarība) (C-585/18, C-624/18 un C-625/18, EU:C:2019:982, 121. un 122. punkts un tajos minētā judikatūra).

²⁷ Skat. spriedumu, 2018. gada 27. februāris, *Associação Sindical dos Juizes Portugueses* (C-64/16, EU:C:2018:117, 40. un 42. punkts un tajos minētā judikatūra).

²⁸ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 21. decembris, *Krajowa Rada Sądownictwa* (Tiesnešu saglabāšanu amatā) (C-718/21, EU:C:2023:1015, 61. punkts un tajā minētā judikatūra).

²⁹ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 20. aprīlis, *Repubblica* (C-896/19, EU:C:2021:311 57. punkts un tajā minētā judikatūra).

³⁰ Skat., piemēram, spriedumu, 2023. gada 7. septembris, *Asociația “Forumul Judecătorilor din România”* (C-216/21, EU:C:2023:628, 63. punkts un tajā minētā judikatūra).

³¹ Skat. ar atsaucēm uz judikatūru manus secinājumus lietā *Asociația “Forumul Judecătorilor din România”* (C-216/21, EU:C:2023:116, 45. punkts).

48. Tādējādi no iepriekš minētās judikatūras *expressis verbis* izriet, ka Savienības tiesībās pastāv tikai viens “tiesu varas neatkarības” jēdziens³², kas vienlīdz attiecas gan uz Savienības tiesām, gan valstu tiesām. Šim nolūkam attiecīgajās tiesību sistēmās ir jābūt arī noteikumiem, kas reglamentē tiesnešu iecelšanu, ko pieņēmusi likumdošanas vara³³ un kas ir formulēti pietiekami skaidri, precīzi un visaptveroši³⁴, lai saglabātu tiesnešu faktisko un šķietamo neatkarību³⁵.

49. Tā kā iepriekš minētais ir precizēts, nākamais izskatāmais jautājums ir par to, vai un, ja tā, tad kā iepriekš aprakstītie principi var tikt piemēroti tādos apstākļos kā pamatlietā aplūkoti.

2. *Vispārējās tiesas tiesneša amata kandidātu atlases procedūra*

50. Šajā brīdī man jāatgriežas pie 43. punktā minētajiem iebildumiem, ko dažas valdības izvirzīja attiecībā uz LES 19. panta 2. punktā un LESD 254. pantā noteikto principu piemērojamību attiecīgajai valsts procedūrai.

51. Jāatzīst, ka šī procedūra un tās noslēgumā Lietuvas valdības pieņemtie lēmumi, ja tos aplūko atsevišķi, neattiecas uz tiesneša iecelšanu amatā, jo to rezultātā tiek izraudzīts tikai kandidāts šim amatam. Tomēr, manuprāt, šim elementam šajā kontekstā nav nozīmes. Patiesībā dažu valdību izvirzītie argumenti šajā sakarā man šķiet pārlieku formāli.

52. Valsts procedūras kandidātu atlasei un lēmumi, ar kuriem noslēdz šīs procedūras, ir neatņemama daļa no kopējā procesa, kura beigās tiek iecelti Vispārējās tiesas tiesneši. Šo procesu veido trīs atsevišķi posmi: viens notiek valsts līmenī (kandidāta atlase), otrs – Savienības līmenī (255. pantā paredzētā komiteja³⁶) un trešais – starpvaldību līmenī (kad dalībvalstu valdību pārstāvji pieņem lēmumu).

53. Katrs no šiem trim posmiem procesā ir vajadzīgs. Jo īpaši dalībvalstu valdību pārstāvji nevar pieņemt lēmumu par Eiropas Savienības Tiesas locekļa iecelšanu, ja valsts valdība šajā ziņā nav iesniegusi oficiālu priekšlikumu (un attiecīgā persona nav piedalījies 255. pantā paredzētās komitejas rīkotā intervijā).

54. Manuprāt, nav šaubu, ka, ņemot vērā Līgumu klusēšanu šajā jautājumā, dalībvalstīm ir plaša rīcības brīvība attiecībā uz to, kā organizēt, strukturēt un veikt savu kandidātu atlases procedūru. Tās var ieviest standarta procedūru, kas ir piemērojama visos līdzīgos iecelšanas gadījumos, vai, gluži pretēji, katru reizi izmantot *ad hoc* procedūru. Attiecīgās procedūras var būt salīdzinoši vienkāršas un viegli īstenojamas vai arī sastāvēt no dažādiem procedūras posmiem, piemēram, atlases procesā iesaistot dažādas iestādes un/vai struktūras.

³² Pēc analogijas skat. ģenerāladvokāta M. Bobeka secinājumus lietā *Getin Noble Bank* (C-132/20, EU:C:2021:557, 35. punkts).

³³ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 6. oktobris, W. Ž. (Augstākās tiesas Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana) (C-487/19, EU:C:2021:798, 129. punkts).

³⁴ Šajā nozīmē skat. spriedumus, 2019. gada 19. novembris, A. K. u.c. (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas neatkarība) (C-585/18, C-624/18 un C-625/18, EU:C:2019:982, 136. punkts), un 2023. gada 5. jūnijs, Komisija/Polija (Tiesnešu neatkarība un privātā dzīve) (C-204/21, EU:C:2023:442, 152. un 154. punkts).

³⁵ Par to, cik svarīgi ir tas, kā iestāde tiek uztverta, skat. arī spriedumu, 2019. gada 19. novembris, A. K. u.c. (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas neatkarība) (C-585/18, C-624/18 un C-625/18, EU:C:2019:982, 127.–129. punkts).

³⁶ Man šķiet pilnīgi skaidrs, ka 255. pantā paredzētā komiteja ir “Savienības struktūra” Savienības tiesību izpratnē, jo, cita starpā, tās izveide ir paredzēta LESD 255. pantā, tās darbības noteikumi ir izklāstīti Padomes lēmumā (skat. šo secinājumu 4. punktu), un tās darbības izdevumus sedz Padome (tātad no Savienības budžeta).

55. Attiecība uz minēto es tādējādi par visai pamatotu atzīstu pieeju, ko izmanto 255. panta paredzētā komitejas, kura ir noteikusi, ka “atklātas, pārskatāmas un rūpīgas valsts procedūras” pastāvēšana ir elements, kas pozitīvi ņemams vērā, izvērtējot kandidāta piemērotību, un tajā pašā laikā šādas procedūras neesamība nevar būt pamats uzskatīt kandidātu par amatam nepiemērotu³⁷.

56. Šajā saistībā ir vērts atgādināt, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo nostāju nevienā Savienības tiesību normā (tostarp LES 2. un 19. pantā) dalībvalstīm nav noteikts pienākums ievērot kādu precīzu konstitucionālo modeli, kas reglamentētu dažādu valsts varas atzaru attiecības un mijiedarbību, it īpaši attiecībā uz to kompetenču noteikšanu un norobežošanu³⁸. Turklāt Tiesa ir arī nospriedusi, ka Savienība – kā izriet no LES 4. panta 2. punkta – respektē dalībvalstu nacionālo identitāti, kas piemīt to politiskajām un konstitucionālajām pamatstrukturām, un tāpēc šīm valstīm ir zināma rīcības brīvība, lai nodrošinātu tiesiskuma principu īstenošanu³⁹.

57. Tādējādi attiecībā uz valsts tiesnešu iecelšanu Tiesa ir konstatējusi, ka principā tas vien, ka valsts tiesību aktos bija paredzēts, ka attiecīgos lēmumus pieņem valsts prezidents⁴⁰, premjerministrs⁴¹ vai likumdevējs⁴², vai pēc apspriešanās ar tiem, pats par sevi nav elements, kas varētu likt apšaubīt tiesnešu neatkarību attiecībā pret šiem institūtiem. Tiesa ir arī nospriedusi, ka konsultatīvo struktūru, piemēram, citu tiesnešu, iesaistīšana, ja šīs struktūras pašas ir pietiekami neatkarīgas, var palīdzēt padarīt šo procesu objektīvāku, ierobežojot citu procesā iesaistīto iestāžu rīcības brīvību. Tomēr šādu iestāžu iesaistīšanu nevar uzskatīt par vajadzīgu⁴³. Tāpat nav problemātiski, ka iestādei, kurai ir lēmumu pieņemšanas pilnvaras, ir zināma rīcības brīvība izraudzīties kandidātus iecelšanai amatā⁴⁴.

58. Tomēr Tiesa ir konsekventi norādījusi, ka dalībvalstu plašā rīcības brīvība, strukturējot attiecības starp valsts varas subjektiem, nosakot savu tiesu sistēmu un, visbeidzot, reglamentējot valsts tiesnešu iecelšanas procesu, neatbrīvo tās no pienākuma ievērot Savienības tiesību normas. Jo īpaši dalībvalstīm ir jāievēro prasība par tiesu neatkarību, kas izriet no LES 2. un 19. panta⁴⁵. Patiesi, kā minēts šo secinājumu 24. punktā, no pastāvīgās judikatūras izriet, ka, lai gan tiesu sistēmas organizēšana dalībvalstīs ir to kompetencē, dalībvalstīm, īstenojot šo kompetenci, ir jāievēro no Savienības tiesībām izrietošie pienākumi.

59. Šiem principiem noteikti ir jābūt piemērojamiem Vispārējās tiesas tiesnešu iecelšanas procesā un katrā no trim tā posmiem. Manuprāt, šķiet mākslīgi un nepamatoti apgalvot, ka šā procesa pirmais posms, neraugoties uz tā būtisko raksturu un izšķirīgo nozīmi, kāda ir lēmumam, kas tiek pieņemts tā noslēgumā, būtu jāuzskata par “no ES tiesībām brīvu telpu”⁴⁶. Faktiski nav nejaušība,

³⁷ Skat. Septīto darbības pārskatu, kas pieņemts 2022. gada 25. februārī, 11. lpp.

³⁸ Skat., piemēram, spriedumu, 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c. (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 229. punkts un tajā minētā judikatūra).

³⁹ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 5. jūnijs, Komisija/Polija (Tiesnešu neatkarība un privātā dzīve) (C-204/21, EU:C:2023:442, 73. punkts).

⁴⁰ Skat. it īpaši spriedumu, 2021. gada 6. oktobris, *W. Ž.* (Augstākās tiesas Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana) (C-487/19, EU:C:2021:798, 147. punkts un tajā minētā judikatūra).

⁴¹ Šajā ziņā skat. spriedumu, 2021. gada 20. aprīlis, *Repubblika* (C-896/19, EU:C:2021:311, 70.–72. punkts).

⁴² Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 9. jūlijs, *Land Hessen* (C-272/19, EU:C:2020:535, 54.–56. punkts).

⁴³ Skat., piemēram, spriedumu, 2021. gada 6. oktobris, *W. Ž.* (Augstākās tiesas Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana) (C-487/19, EU:C:2021:798, 149. punkts un tajā minētā judikatūra).

⁴⁴ Šajā ziņā skat. spriedumu, 2021. gada 20. aprīlis, *Repubblika* (C-896/19, EU:C:2021:311, 71. punkts).

⁴⁵ Šajā ziņā skat. spriedumu, 2022. gada 22. februāris, *RS* (Konstitucionālās tiesas lēmumu ietekme) (C-430/21, EU:C:2022:99, 43. punkts un tajā minētā judikatūra).

⁴⁶ Pēc analogijas skat. spriedumu, 2021. gada 2. marts, *A. B.* u.c. (Augstākās tiesas tiesnešu iecelšana – prasības) (C-824/18, EU:C:2021:153, 126. punkts).

ka Tiesa savā judikatūrā attiecībā uz tiesnešu neatkarību bieži atsaucas uz tiesnešu iecelšanas procesu⁴⁷, kas, manuprāt, ietver visus dažādos procesuālos pasākumus, kuru noslēgumā tiek oficiāli iecelti tiesneši.

60. Tomēr, no otras puses, man ir tikpat skaidrs, ka katru posmu nevar aplūkot nošķirti: patiešām svarīgi ir tas, kā kopējo procesu, kas sastāv no dažādiem posmiem, var objektīvi uztvert sabiedrība⁴⁸.

61. Ņemot to vērā, es domāju, ka nevar uzskatīt, ka dalībvalsts ievēro Savienības tiesības, ja valsts procedūra, kas paredzēta Eiropas Savienības Tiesas locekļu kandidātu atlasei, kā to ir iecerējis valsts likumdevējs vai kā to praksē piemēro kompetentās iestādes⁴⁹, var apdraudēt iecelšanas procesa integritāti un līdz ar to arī tā iznākumu⁵⁰. Tā tas ir gadījumā, ja, neraugoties uz to, ka pastāv Savienības noteikumi, kas reglamentē, no vienas puses, divus pārējos iecelšanas procesa posmus⁵¹ un, no otras puses, citus tiesneša darbības aspektus, lai nodrošinātu, ka tā tiek veikta bez jebkādas ārējas ietekmes⁵², kandidātu atlases procedūra ir tāda, ka tā var radīt pamatotas šaubas par izvēlētas personas neatkarību.

62. Minēšu dažus ekstrēmus piemērus: tas attiecas, piemēram, uz uzaicinājumu iesniegt pieteikumus, kurā piederība kādai politiskajai partijai ir minēta kā prasība, kas jāizpilda kandidātiem, vai uz lēmumu izvēlēties kandidātu, kurš ir atklāti paziņojis (presē, kādā valsts iestādē vai komitejā utt.), ka darbosies savas mītnes valsts interesēs vai pēc tās iestādes norādījumiem, kas viņu izvēlējusies.

63. Tādēļ es arī nevaru piekrist dažu valdību izvirzītajam argumentam, ka lēmums par to, vai konkrētais kandidāts atbilst Līgumos noteiktajām prasībām, ir tikai un vienīgi 255. pantā paredzētās komitejas kompetencē.

64. Lieki teikt, ka 255. panta paredzētajai komitejai ir būtiska loma šajā sakarā. Un tiešām, “kandidāta” piemērotības pildīt Tiesas vai Vispārējās tiesas tiesneša vai ģenerālvokāta pienākumus pārbaude ir šādas komitejas vienīgais *raison d'être*. Manuprāt ir arī skaidrs, ka 255. pantā paredzētās komitejas izveide – kuras pirmsākumi ir rodami tā sauktajā 2000. gada janvāra ziņojumā⁵³ un darba grupas par Tiesas darbību 2003. gada marta nobeiguma ziņojumā⁵⁴ paredzētajā “padomdevējā komitejā” – nebija domāta tikai *pro forma*, bet gan lai patiešām “paceltu latīņu” dalībvalstīm⁵⁵.

⁴⁷ Citastarp skat. spriedumus, 2021. gada 20. aprīlis, *Republika* (C-896/19, EU:C:2021:311, 66. un 73. punkts); 2021. gada 6. oktobris, *W. Ž.* (Augstākās tiesas Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana) (C-487/19, EU:C:2021:798, 89. un 125. punkts) un 2023. gada 5. jūnijs, Komisija/Polija (Tiesnešu neatkarība un privātā dzīve) (C-204/21, EU:C:2023:442, 141. un 205. punkts).

⁴⁸ Šajā nozīmē skat. manus secinājumus lietā *Asociația “Forumul Judecătorilor din România”* (C-216/21, EU:C:2023:116, 52. punkts).

⁴⁹ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 19. novembris, *A. K. u.c.* (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas neatkarība) (C-585/18, C-624/18 un C-625/18, EU:C:2019:982, 144. punkts).

⁵⁰ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 5. jūnijs, Komisija/Polija (Tiesnešu neatkarība un privātā dzīve) (C-204/21, EU:C:2023:442, 146. punkts).

⁵¹ Es, protams, atsaucos uz LES 19. panta 2. punktu un LESD 253.–255. pantu.

⁵² Skat. it īpaši Statūtu 2.–4. un 18. pantu, Eiropas Savienības Tiesas Reglamenta 4. un 5. pantu un Eiropas Savienības Vispārējās tiesas Reglamenta 16. pantu.

⁵³ “*Report by the Working Party on the future of the European Communities' Court System*”, 51. lpp.

⁵⁴ Eiropas Konventa Sekretariāts, Galīgais ziņojums par diskusiju par Tiesas darbību, CONV 636/03, 2003. gada 25. marts, 6. lpp.

⁵⁵ Šajā nozīmē skat. dažādos viedokļus, kas ietverti: Bobek, M., *Selecting Europe's Judges: A Critical Review of the Appointment Procedures to the European Courts*, Oxford University Press, 2015.

65. Neraugoties uz to, 255. pantā paredzētā komiteja ir tikai konsultatīva struktūra, kas sniedz nesaistošu nostāju. To nevar uzskatīt par vienīgo atbildīgo, kam jāveic kandidāta profesionālās kompetences un neatkarības pārbaude. Iepriekš izklāstīto iemeslu dēļ, manuprāt, nodrošināt šo prasību izpildi ir visu procesā iesaistīto institucionālo dalībnieku (valsts iestāžu, 255. pantā paredzētās komitejas un dalībvalstu valdību pārstāvju) uzdevums, katram no tiem darbojoties savas kompetences ietvaros un attiecīgajā procesa posmā.

66. Tāpēc, ņemot vērā iepriekš minētos principus, es tagad pievērsīšos jautājumiem, ko uzdod *Vilniaus apygardos administracinis teismas* (Viļņas Administratīvā apgabaltiesa), kā tie formulēti iepriekš 19. punktā.

3. Izskatāmā atlases procedūra

67. No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka, lai risinātu šajā lietā radušos jautājumus, vissvarīgāk ir noskaidrot, vai attiecīgā valsts procedūra, kā to ir iecerējušas un/vai piemērojušas Lietuvas iestādes, ir tāda, kas var apdraudēt attiecīgā Vispārējās tiesas tiesneša iecelšanas procesa integritāti.

68. Šāds vērtējums principā ir jāveic iesniedzējtiesai, ņemot vērā visus attiecīgos apstākļus. Tomēr, lai tai palīdzētu, es vēlos norādīt, ka nesaskatu nevienu tiesisku vai faktisku, sistēmisku vai netiešu elementu⁵⁶, kas pats par sevi vai aplūkots kopā ar citiem⁵⁷ varētu radīt tiesību subjektu pamatotas šaubas par Lietuvas valdības ierosinātā Vispārējās tiesas tiesneša amata kandidāta neatkarību.

69. Pirmkārt, šķiet svarīgi jau pašā sākumā uzsvērt, ka visas personas, kas tika iekļautas darba grupas izveidotajā sarindojuma sarakstā, šī iestāde uzskatīja par atbilstošām Savienības līgumos noteiktajām kompetences un neatkarības prasībām⁵⁸. Turklāt, kā norādīts iepriekš, es saprotu, ka pamatlietā nav radušās šaubas par to, vai *S. L. Kalēda* patiešām atbilst šīm prasībām.

70. Otrkārt, es arī saprotu, ka attiecīgajā valsts procedūrā Lietuvas valdība nekādā ziņā nav ignorējusi tiesisko regulējumu, ko tā pati bija pieņēmusi un kas tai bija jāievēro⁵⁹. Jo īpaši saskaņā ar piemērojamajiem valsts tiesību aktiem darba grupa, šķiet, ir konsultatīva struktūra, un tās ieteikums par kandidāta, kurš saņēmis augstāko vērtējumu, iecelšanu Lietuvas Republikas valdībai nav saistošs.

71. Treškārt, nevienā Savienības tiesību aktā, tostarp LES 19. pantā un LESD 254. pantā, nav noteikts, ka valdībām ir jāizvirza kandidāts, kurš to ieskatā ir “vispiemērotākais” amatam. Lai ieceltu Vispārējās tiesas tiesnesi, Savienības līgumos ir noteikts, ka kandidātiem jāatbilst tikai divām tajos noteiktajām prasībām – kompetences un neatkarības prasībām. Ja attiecīgā valdība uzskata, ka šīm prasībām atbilst vairāki kandidāti, tai ir tiesības izvirzīt kandidātu pēc saviem ieskatiem.

⁵⁶ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 21. decembris, *Krajowa Rada Sądownictwa* (Tiesnešu saglabāšanu amatā) (C-718/21, EU:C:2023:1015, 77. punkts).

⁵⁷ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 19. novembris, *A. K. u.c.* (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas neatkarība) (C-585/18, C-624/18 un C-625/18, EU:C:2019:982, 152. punkts), un ģenerālvokāta M. Bobeka secinājumus apvienotajās lietās *Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim u.c.* (no C-748/19 līdz C-754/19, EU:C:2021:403, 152. punkts)

⁵⁸ Pēc analogijas skat. spriedumu, 2020. gada 26. marts (*Simpson/Padome* un *HG/Komisija*, pārskatīšana (C-542/18 RX-II un C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, 64. punkts).

⁵⁹ Šajā ziņā skat. turpat, 61. punkts.

72. Šajā ziņā es gribētu piebilst, ka, izvēloties kandidātus, valdībām noteikti nav liegts izmantot papildu atlases kritērijus, ja vien šie kritēriji ir saderīgi ar kompetences un neatkarības kritērijiem, kā noteikts Līgumos. Piemēram, man nešķiet nepieņemami, ka valdība var vēlēties ņemt vērā arī dzimumu vai ģeogrāfiskā līdzsvara apsvērumus⁶⁰. Tāpat es uzskatu, ka attiecīgajos Lietuvas tiesību aktos noteiktie kritēriji (juridiskā kompetence, profesionālā pieredze, piemērotība tiesneša amatam, valodu zināšanas, spēja strādāt komandā starptautiskā vidē, kurā ir pārstāvētas vairākas juridiskās tradīcijas, kā arī neatkarības, objektivitātes, godprātības un integritātes garantijas⁶¹) ir pilnībā saderīgi ar Līgumos noteiktajiem kritērijiem.

73. Tomēr, visbeidzot, bet ne mazāk svarīgi, es vēlos atgādināt, ka saskaņā ar Tiesas⁶² un Eiropas Cilvēktiesību tiesas⁶³ judikatūru ne katrs pārkāpums, kas var tikt pieļauts tiesneša iecelšanas procesā, obligāti ir pamats apšaubīt tiesneša neatkarību. Viss ir atkarīgs no pārkāpuma rakstura un apstākļiem, kādos tas noticis⁶⁴. Nopietnas šaubas rodas jo īpaši tad, ja šis pārkāpums ir tāds un tik nopietns, ka rada reālu risku, ka citi valsts varas atzari (jo īpaši izpildvara) – vai, es piebilstu, jebkura cita publiska vai privāta fiziska vai juridiska persona – varētu īstenot nepamatotu ietekmi uz šo tiesnesi. Turpretī nelieli pārkāpumi parasti nerada šaubas par attiecīgo tiesnešu neatkarību.

74. Līdz ar to man šķiet, ka neviens no lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu vai lietas dalībnieku rakstveida un mutvārdu apsvērumos minētajiem elementiem nav tāds, kas varētu likt apšaubīt Lietuvas valdības izvēlēta kandidāta neatkarību⁶⁵. Es jo īpaši nesaskatu neko tādu, kas objektīvam novērotājam varētu likt domāt, ka šī persona, piemēram, varētu uzskatīt, ka tā ir pakļauta vai atkarīga⁶⁶ no kādas valsts iestādes, vai ka tā, pildot tiesneša pienākumus Vispārējā tiesā, būtu pakļauta kādai ārējai ietekmei⁶⁷ (tiešai vai netiešai⁶⁸) vai katrā ziņā tā sliektos pakļauties kādai ārējai ietekmei.

75. Līdz ar to es uzskatu, ka attiecīgais valsts tiesiskais regulējums vai prakse, kā noteikts attiecīgajos valsts tiesību aktos (un, ciktāl man zināms, faktiski piemērots attiecīgajā valsts procedūrā), ir saderīgi ar LES 19. panta 2. punktu un LESD 254. pantu.

V. Secinājumi

76. Nobeigumā es ierosinu Tiesai atbildēt uz *Vilniaus apygardos administracinis teismas* (Viļņas Administratīvā apgabaltiesa, Lietuva) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem tādējādi, ka LES 19. panta 2. punkts un LESD 254. pants pieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu vai praksi, saskaņā ar kuru dalībvalsts valdība, kas ir izveidojusi neatkarīgu ekspertu grupu, lai izvērtētu Vispārējās

⁶⁰ Pēc analogijas skat. turpat, 66. punkts.

⁶¹ Šie kritēriji atspoguļo 255. pantā paredzētās komitejas publiski paziņotos kritērijus. Skat., piemēram, Septīto darbības pārskatu, 17.–19. lpp. Manuprāt, šie kritēriji ir uzskatāmi par Līgumos noteikto profesionālās kompetences un neatkarības prasību komponentēm.

⁶² Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 26. marts, *Simpson/Padome* un HG/Komisija, pārskatīšana (C-542/18 RX-II un C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, 75. punkts) un 2021. gada 6. oktobris, W. Ž. (Augstākās tiesas Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana) (C-487/19, EU:C:2021:798, 130. punkts).

⁶³ Skat. it īpaši spriedumus, 2020. gada 1. decembris, *Ástráðsson/Islande* (CE:ECHR:2020:1201JUD002637418, 243.–252. punkts), un 2021. gada 22. jūlijs, *Reczkowicz/Polija*, (CE:ECHR:2021:0722JUD004344719, 221.–224. punkts).

⁶⁴ Par šo jautājumu skat. it īpaši ģenerālvokātes E. Šarpstones [E. Sharpston] secinājumus lietā *Simpson/Padome* un HG/Komisija, pārskatīšana (C-542/18 RX-II un C-543/18 RX-II, EU:C:2019:977, 85. un 106.–109. punkts).

⁶⁵ Līdzīgi skat. spriedumu, 2022. gada 29. marts, *Getin Noble Bank* (C-132/20, EU:C:2022:235, 129. punkts).

⁶⁶ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 6. oktobris, W. Ž. (Augstākās tiesas Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana) (C-487/19, EU:C:2021:798, 147. punkts un tajā minētā judikatūra), un ģenerālvokāta J. Tančeva [E. Tanchev] secinājumus tajā pašā lietā (EU:C:2021:289, 84. punkts).

⁶⁷ Šajā nozīmē skat. ģenerālvokāta M. Bobeka secinājumus lietā *Getin Noble Bank* (C-132/20, EU:C:2021:557, 100., 115. un 129. punkts).

⁶⁸ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 5. jūnijs, Komisija/Polija (Tiesnešu neatkarība un privātā dzīve) (C-204/21, EU:C:2023:442, 94. punkts un tajā minētā judikatūra).

tiesas tiesneša amatam izvirzāmos kandidātus un izveidotu to kandidātu sarindojuma sarakstu, kuri atbilst Līgumos noteiktajām profesionālās kompetences un neatkarības prasībām, var no šā saraksta izvēlēties citu kandidātu, nevis to, kurš ir saņēmis augstāko novērtējumu.